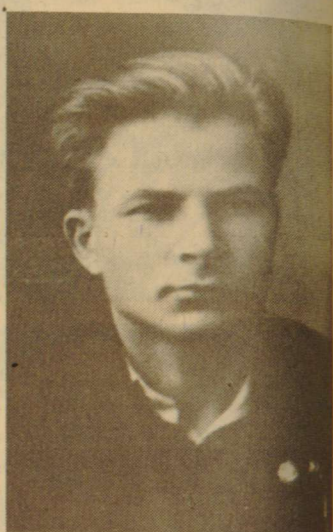

ÜHE MAAPERE ELUSAATUS

• VILLEM SOO

75. SÜNNIAASTA-
PÄEVAKS •

Sotsialistliku Eesti rajamine sai teoks tänu tuhandete tööliste, haritlaste ja talupoegade, kommunistide, kommunistlike noorte ja parteitute ennastalgavale võitlusele ja tööle. Paljusid neist ei ole enam meie keskel, seda suurem on meie kohus mäletada revolutsiooni reamehi.

Üks neist, Villem Soo sündis 27. augustil 1912. aastal Võrumaal Pindi vallas maatöölise seitsmelapselises perekonnas. 1928. aastal lõpetas ta Pikakanu algkooli ja asus sama aasta sügisel õppima Võru Õpetajate Seminaris. Villem Soo vasakpoolse maailmavaate kujunemisel oli suur osa tema isa Oskari kõnelustel osavõttust 1905. ja 1917. aasta revolutsioonist. Isa oli olnud siis Pindi mõisa tööliskomitee esimees. Pärast Võru seminarisulgemist 1930. aastal jätkas Villem õpinguid Rakvere Õpetajate Seminaris ja siin algas ka tema aktiivne poliitiline tegevus. Teadmisi- ja tegutsemishimuline noormees astus 1930. aastal Eesti Noorsotsialistliku Liidu liikmeks. Juba algkoolipoisina oli ta hakanud tegema kaastööd ajalehtedele.

«Juhuslikult sattus minu kätte noorsotsialistide häälekandja, mille läbilugemise järel astusin kirja teel ühendusse Nigol Andreseniga, kes oli tol ajal Eesti Noorsotsialistliku Liidu esimees,» kirjutas V. Soo hiljem. Noorsotsialistide väljaannete kriitika kodanluse aadressil ühtis V. Soo tolleaegse arusaamadega. 1931. aasta kevadtalvel organiseeris ta Rakvere koolinoorte pahempoolse rühmituse, kuhu kuulus paar-kümmend õpilast linna ühis- ja kommerts-gümnaasiumist ning õpetajate seminarist. Lisaks sellele oli ta tegev töölisnoorte hulgas. Koosolekutel tutvuti marksistliku kirjandusega, arutati päevaprobleeme. Energilisest ja organiseerimisvõimega noormehest kujunes kiiresti Rakvere noorsotsialistide liider. Noorsotsialistlik Liit oli legalne organisatsioon, mis ühendas Eesti Sotsialistliku Töölise Partei noorliikmeid. Kooliõpilastel oli aga keelatud osaleda poliitiliste parteide ja ühingute töös. Kui seminaris juhtkonnale selgus V. Soo osavõtt nn. sotsialistlikust kihutustööst, heideti ta 1932. aasta jaanuaris seminaris neljandalt kursuselt välja.

Jäädes elama Rakverre, sai temast kingsepaõpilane vana revolutsionääri Aleksander Reinsteini juures. 1932. a. märtsis valiti V. Soo Eesti Noorsotsialistliku Liidu VI kongressil liidu juhatuse liikmeks.

Kuid see oli ka aeg, kus paljude noorsotsialistide seas süvenes rahulolematuse sotsialistliku partei liidrite tegevusega, sest need aljasid kodanlusega koostööd poliitikat. Mitmed katkestasid suhted partei või noorsotsialistidega. V. Soo maailmavaatelist arengut mõjustas 1932. aasta suvel tutvus Kundas elava kom-

munisti Richard Mikkeriga. Sama aasta sügisel katkestas ta organisatsioonilised sidemed noorsotsialistidega ning hakkas üha enam osalema töötute liikumises, organiseeris koosolekuid, võttis neil sõna. Sellega tõmbas ta endale kaitsepolitsei tähelepanu ja 1933. aasta jaanuaris, vahetult enne III ülemaalist töötute konverentsi ta arreteeriti. Kohus mõistis noormehe kolmeks aastaks vangi.

Oma ägeda, impulsiivse iseloomu ja trotsi tõttu oli tal vangla administratsiooniga alailma konflikte ning väga tihti järgnes neile kartserikaristus. 1936. aasta märtsis võeti V. Soo poliitvangide parteiorganisatsiooni liikmeks.

Vanglast vabanenud, asus ta elama kodukohta Pindi asunduses. Teenis siis aasta kodanlikus armees ja oli seejärel kraavi- ja metsatöölise Võru-, Tartu- ja Läänemaal.

Pärast 1940. aasta juulisündmusi suunas EKP Keskkomitee V. Soo Ametiühingute Keskliidu organisatsioonina Virumaale. Energiliselt tegutses ta tuttavas Rakveres ja selle ümbruskonnas uue Riigivolikogu valimiskampaania ajal, Maatööraha Ühingu osakondade organiseerimisel, uute liikmete ettevalmistamisel parteisse astumiseks. Maareformi elluviimisel tuli tal läbi sõita kõik Virumaa vallad ja inimestel on meeles, et sellal töötas ta kuu-kaupa 16—20 tundi ööpäevas. 1941. aasta jaanuaris määrati V. Soo maakonna täitevkomitee maosakonna juhatajaks. Virumaa parteiorganisatsiooni delegaadina võttis ta osa EK(b)P IV kongressist.

Kohe Suure Isamaasõja algul määrati V. Soo Virumaa kaitsekomitee liikmeks, kes tegeles partisanitegevuse jaoks mõeldud baaside loomisega. Parteiorganisatsioon otsusel jäi ta partisanina okupeeritud territooriumile ning langes 28. augustil 1941 tulevahetuses omakaitselastega lisaku vallas. Päev enne surma oli ta saanud 29-aastaseks. 1945. aasta sügisel maeti V. Soo põrm ümber Rakvere linnakalmistule.

Siinkohal tuleks meenutada ka Villem Soo isa ja vendi, sest nende kõigi tõekspidamistes ja elusaatuses oli palju ühist.

Vanem vend Ernst töötas 1940. aastal Võrumaal Lasva valla täitevkomitee esimehena, oli siis Valgjärve vallas miilitsavolinik. Ta hukkus hävituspataljoni võitlejana 1941. a. juunis. Ernst Soo nime kannab Saverna 8-klassilise kooli pioneerimalev.

Noorem vend Adalbert istus okupatsiooni ajal vanglas ja hukkus 1945. aasta oktoobris bandiitide kuuli läbi.

Isa Oskar oli pärast poeg Ernsti Lasvast äraminekut koduvalla täitevkomitee esimees. Okupandid tapsid ta 1941. aasta septembris.